

Nr. 78

Nr. 78

M. GUILLY A.
NERMSTRAAT 35
3320 HOEGAARDEN

DRIEMAANDELIJKS

1/85

Alpaidis

TIJDSCHRIFT voor HEEMKUNDE
FOLKLORE en OUDHEIDKUNDE

Museum 't Nieuwhuys Hoegaarden

VERANTWOORDELIJKE UITGEVER

78

21^e jaargang

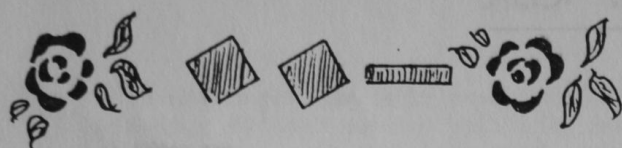
nummer 78
aflevering 1

1985

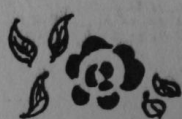
ALPAIDIS

inhoud:

- Liefdeshistorie
- Voorspellingen uit grootmoeders tijd
- Schrikbewind te Hoegaarden
- Oude testamenten uit het Parochie-archief
- Kultuurkrant o.a. Aktiviteiten-kalender 1985

Liebes- historie

Ferste Karte

Expédié par

M.
demi à
rue

CARTE POSTALE

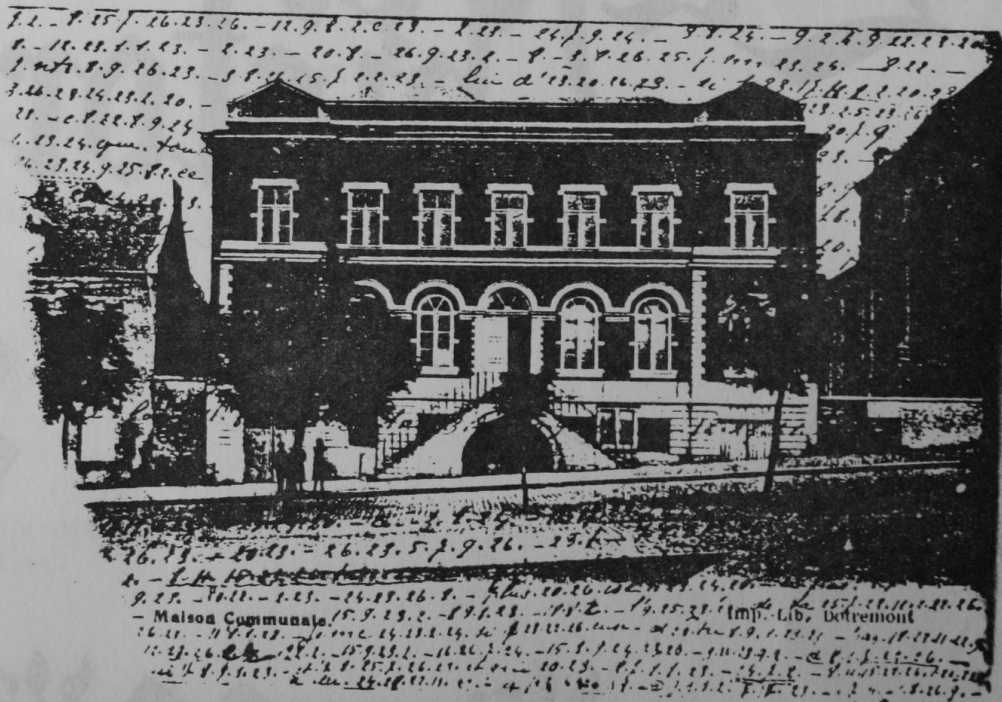
(Ce côté est exclusivement réservé à l'adresse)

M. André Harauz Othuz
Rue du Port
à

P. N. G.
L. F. H. F.

Nazareth

In het begin van deze eeuw, rond de jaren 1903/1904, die als "les années folles" werden betiteld, woonde te Hoegaarden een (jonge ?) vrouw, met name Mathilde, die smoorlijk verliefd was op een Waal (vermoedelijk uit Waremmе) ; een zekere Albert N. (Liefde kent immers geen grenzen).

Doch Albert was getrouwd, zodat het liefdesspel moest geheim blijven. Daarom stuurde Mathilde hem prentkaarten, volgeschreven met cijferschrift en richtte deze aan het adres van Arthur Javaux, rue du Pont te Waremmе, met de vermelding "Pour N.A. s.t.p." (s'il te plait).

En Javaux, die als tussenpersoon en brievenbus fungeerde, maakte de kaarten over aan Albert, zodat diens vrouw in de onwetendheid bleef (zo was het en zo is het nog altijd).

Doch op een bepaalde dag kwam de ganse zaak aan het licht en het werd een hel in het huishouden van Albert, die over het gebeuren veel verdriet maakte, maar toch in contact bleef met Mathilde ; van wie hij verder gecijferde prentkaarten ontving.

Dit alles vernamen wij uit een drietal zichtkaarten die Mathilde naar Waremmе zond en wij hier publiceren.

De eerste vertrok op 20 nov. 1903 uit Hoegaarden en vertoonde het gemeentehuis (uitgegeven door drukker Dotremont) en hield een liefdes-schrift in (opgesteld in code) waarvan hier een uittreksel volgt, in de Franse taal, met de fouten zoals Mathilde ze heeft geschreven.

"Mon adoré fiancé, ne sois pas inquiet, ta femme ne ta rien à pardonner, au contraire, pardonne lui d'être si méchante envers toi" (zij trachtte hem werkelijk te overtuigen teneinde zijn liefde niet te verliezen).

Uit deze tekst kan ook worden afgeleid, dat op dat ogenblik (20 nov. 1903) hun geheime relaties reeds waren uitgelekt, zodat hun verhouding van vroeger dateerde.

Verder schreef zij "... à dimanche n'est-ce pas chéri, oh ! que je désire te revoir et t'embrasser".

Dit bewijst dat zij elkaar bleven ontmoeten en dit gebeurde meestal 's zondags, wellicht omdat Albert N. in de week moest werken.

"Tu sera plus triste n'est-ce pas, mon bien aimé, car l'idée de ta douleur me déchire l'âme".

Zijn verdriet moet wel groot zijn geweest, ofwel geveinst, wijl alles erop wijst dat Mathilde zo veel verdriet had als hij.

Tweede Kaart

M.D.

1

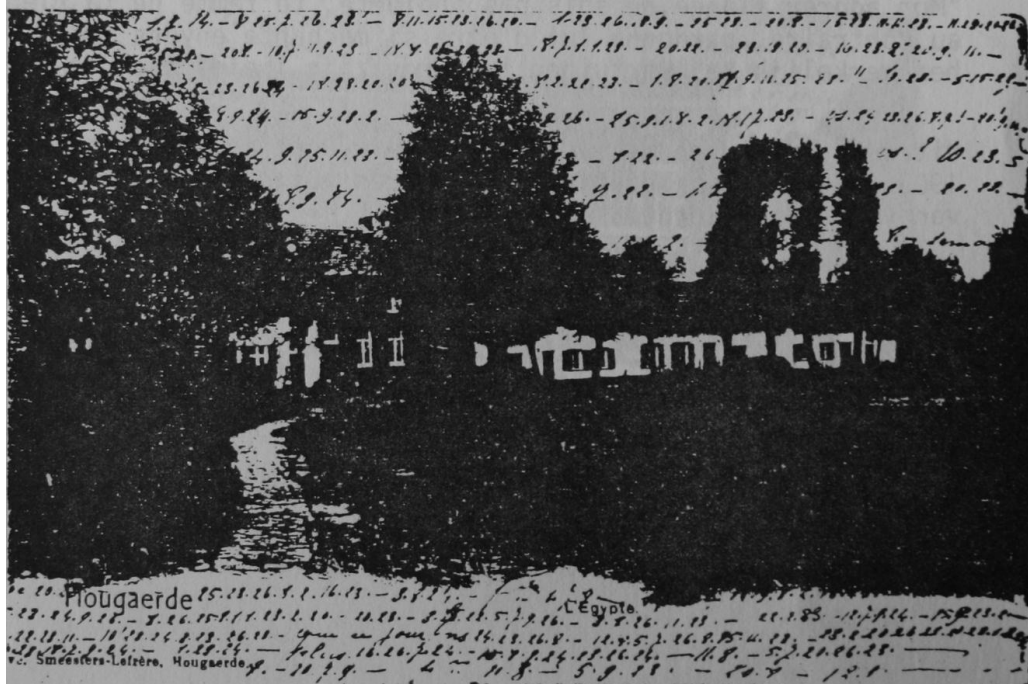
Carte Postale
Postkaart

(Côté réservé à l'adresse. — Zijde voor het adres alleen.)

Monsieur Arthur Jansen
Rue du Front

Waarom

Van h.
t.v.
t.f.

"Je me sens si heureuse d'être aimée par celui que ... préférer, un bien gros baiser plein d'amour de celle ... qui t'aime et t'adore et qui te nomme son Alberken à elle seyle, à dimanche mon mari".

Wat scheen Mathilde dol verliefd op haar Alberken.

Een tweede kaart bood een zicht van de wijk Egypte, met de kleine witgekalkte huisjes en de hoge bomen (uitgegeven door de drukkerij Smeesters - Lefrère).

De prentkaart kwam op 18 feb. 1904 te Waremmе toe, en bevatte het volgende :

"Mon adorer fiancé Albert, merci de ta belle lettre, de ta jolie carte (dus zond hij haar ook prentkaarten uit zijn streek), comme tu est gentil en vers cette méchante Mathilde !! (twee uitroepings-tekens). Je voudrais te voir dimanche, vous serais t-il possible d'être au rendez-vs ? (rendez-vous). Je ne sais pas encore où, mais je te l'écrirai à la fin de la semaine (dus gingen de afspraken niet noodzakelijk op dezelfde plaats of te Hoegaarden door). Ne te dérange pas mon fiancé ; je désire ardemment te pouvoir parlé une fois bien suel, j'espère que ce jour nous sera favorable (bewijst zulks dat Mathilde niet alleen mocht uitgaan en steeds vergezeld van een zusje of vriendinnetje, die ze wel tot geheimhouding zal overhaald hebben). Entretemps, reçois mes plus gros baisers, la vôtre à toi pour la vie, ta fa. (= femme) "

Een derde kaart met het Kasteel van Overlaar (uitgever drukkerij Smeesters-Lefrère), werd twee dagen na de vorige verstuurd. Hieruit blijkt dat er met de afspraak iets was mislopen en dat ze elkaar niet hadden ontmoet.

Mathilde scheen hierover ongerust.

Ziehier de tekst :

"Mon Alberken, je suis vraiment triste de ne pouvoir satisfaire à votre aimable demande que n'attendra à revenant de St Trond (?). Ce sera donc pour une autre fois, mais je désire vivement te voir et te parlé. N'ôserais tu pas venir ? Si je ne te vois pas D (dimanche) tu m'écritra Car à vraie dire, je suis un peu inquiete. Entièrement à toi la vôtre "
(Begon Albert zich stilaan terug te trekken en begon Mathilde het te voelen ?).

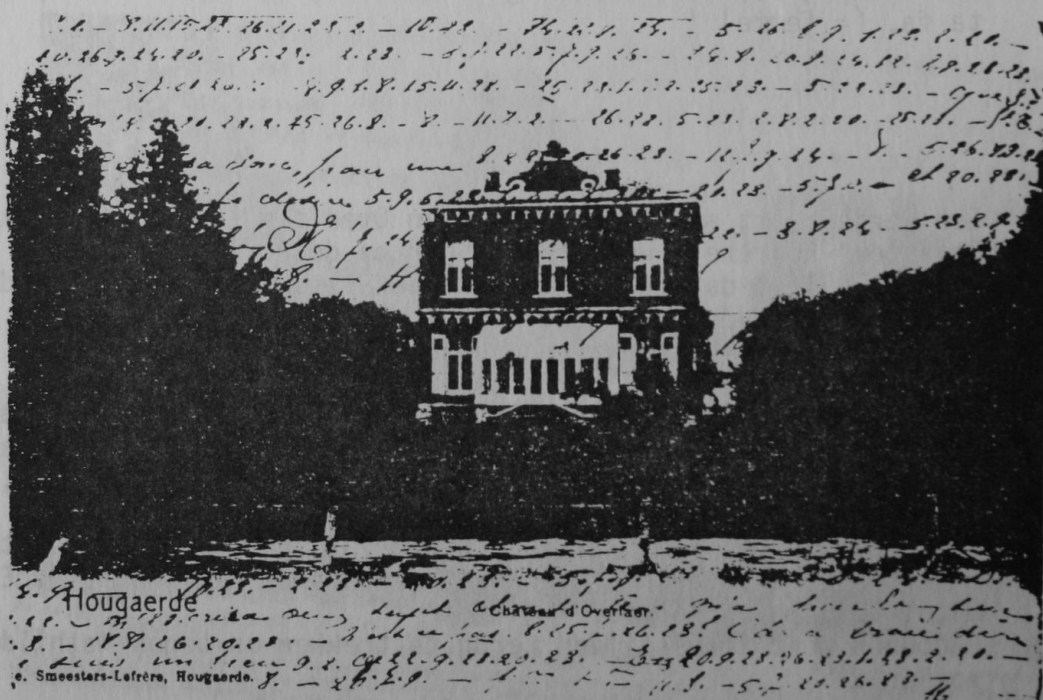
Carte Postale.

Postkaart.

(Côté réservé à l'adresse — Zijde voor het adres alleen.)

Monsieur Arthur. Janssen
Rue du Port.

Wierumme

Deze kaartenhistorie is bijzonder interessant omwille van het cijferschrift in het kader van die tijd en het doorzicht om hun liefdesspel te bestoppen.

Ziehier de sleutel van hun schrift, elke letter stemde overeen met een cijfer, tussen elke letter stond een punt en tussen elk woord een streepje.

In code stelling :

A= 8 B=15 C=18 D=25 E=23 F=12 G=16 H=17 I= 9 J=10 K=21
L=11 M= 1 N=2&14 O= 7 P= 6 Q=... R=26 S=24&19 T=20 U=22 V= 5
W=.. X=.. Y=.. Z=..

Ontcijfering :

1=M 2=N 3=P 4=. 5=V 6=P 7=0 8=A 9=I 10=J 11=L 12=F
13=. 14=N 15=B 16=G 17=H 18=C 19=S 20=T 21=K 22=U 23=E 24=S
25=D 26=R

Zeer vernuft maar weinig bedachtzaam, want het schrift kon vrij snel ontcijferd worden, gezien er geen misleidingscijfers in voorkwamen, zodat bepaalde letters bestendig terug kwamen en tot ontcijfering leidden.

Wij hebben ook getracht om die verliefde Mathilde D te identificeren, maar onze navorsing blijft slechts met veronderstellingen. Rond die periode (1903/1904) woonden te Hoegaarden drie vrouwen die in de ouderdom waren "verliefd te zijn".

Het waren :

- Elisabeth Mathilde Dumont, geboren in 1882 en in 1906 getrouwd met Henri Vanhelmont.
- Marie Mathilde Decoster, geboren in 1862 en in 1905 gehuwd met Louis Troost.
- Marie Mathilde Depray (Deprez of Duprez) geboren in 1869 zonder meer.

Zo het een van de twee eerste was, dan kan er gezegd worden dat de verhouding met Albert N rond 1905/1906 was afgebroken. Helaas het blijft een veronderstelling, want in geval de naam Mathilde ook een schuilnaam is, dan is de veronderstelling volledig in duigen.

Liefde verbergt immers nog vele geheimen.

=====

VOORSPELLINGEN UIT GROOTMOEDERS TIJD

=====

- Wanneer een bij dicht bij een man vliegt, zal hij een jonge vrouw leren kennen.
- Als een jonge vrouw de liefde van haar man verlangt, neemt zij een glas water en spreekt 17 maal boven het glas de naam van haar man uit en laat het water vervolgens door haar man uitdrinken zonder dat deze haar bedoeling kent.
Zo handelt zij 5 maal en haar man zal haar meer beminnen dan vroeger.
- Als een man, voor zich in de straat, een jonge vrouw ziet wenen, zal hij geen geluk hebben in de zaken.
- Een roofvogel zien vliegen, brengt geluk met zich.
- Wie zwaluwpoten op zich draagt, zal nooit gekweld worden.
- Wanneer men al wandelend met een vriend(in) en over een steen struikelt, zal de vriendschap gebroken zijn.
- Als een ezel zich in het stof rolt, zal het weder mooi zijn, rekt hij zijn oren dan zal het regenen.
- Een goede eetlust is het voorteken van grote werklust.
- Een spin die van de zoldering valt betekent een nakende erfenis.
- Dikke spinnen zijn tekens van fortuin en geldwinst.
- Een regenboog met de vinger aanduiden, brengt ongeluk.
- Een avond-regenboog verkondigt goed weer, een morgen-regenboog slecht weder.
- Om geld te winnen moet men gedurende drie maanden elke avond de sterren bekijken.
- 's Morgens geeuwen, kondigt een bezoek aan.
- Op een veldweg, drie stenen oprapen en ze verder werpen jaagt ongeluk weg.
- Om nachtmerries te verdrijven, moet men met een stuk staal in de hand in slaap vallen.
- Een stoel omver werpen, brengt ruzie mede.
- Wie te vroeg in de morgen zingt, zal 's avonds wenen.
- Het bezoek van een zwarte vreemde kat, is een ongeluksbode.

SCHRIKBEVIND

TE

HOEGAARDEN

VERVOLG.

IV. DE CONSPIRATIE

De drang naar verweer en het ontstaan van een samenzwering tegen de Franse overheersing, leidend tot de Boerenkrijg.

Ter aandacht :

Dit hoofdstuk, het langste uit de reeks, is uiterst belangrijk, want de Conspiratie had voor Hoegaarden noemenswaardige gevolgen. De bijzonderste gebeurtenissen uit de tijd der samenzwering (1796-1804) werden in opdracht van ex-griffier Antoon Balthazar Sweerts, door de geheimschrijver Norbert Nijs in tweevoud opgesteld. Een exemplaar voegde hij bij het verdoken archief van het Genootschap der XII Apostelen, waarvan Nijs tijdens het Schrikbewind waarnemend Mombaarvader was. Het tweede exemplaar ging over op de V Geslachten en kwam via Elisabeth Van Nerum (nichtje van Sweerts), op bedenkelijke wijze in bezit van Dr. Jean Bapt. Van Nerum. Deze maakte echter nooit bekend, zelfs niet rond 1875 toen Alph. Wauters de geschiedenis van de Belgische Gemeenten schreef (zie ALPAIDIS nrs. 54 & 55). Later belandde het exemplaar in handen van de familie Quinot, die ons de toelating gaf er inzage van te nemen. Pas in 1980, bij de Millenniumviering van Hoegaarden, stond de hoor-draad der Geslachten toe, de bijzonderheden ervan kenbaar te maken.

25. ONTSTAAN DER BROEDERSCHAPPEN

Na het huisarrest van Ant. Balth. Sweerts in augustus 1795, begon de laatste adelaar van het Oud-Regiem te denken aan verweer tegen de Franse overheid en de nieuwe heersers, waartoe zijn aartsvijand Van Autgaerden behoorde. Zulks geschiedde uit wraak voor de doorstane vernederingen en vond hierin onmiddellijk een aanmoedigde steun vanwege zijn geboortebuurt en vriend Kanunnik Durbuto uit het Kapittelhuys en ook van zijn kozijn Pastoor Deken Jan Hubert Sweerts.

Dit driemanschap bewerkte de eerste kontakten, om aan de Conspiratie vaste vorm te geven. Deken Sweerts trad in verbinding met Jean Jacques de Chentennes, ex-provisor van het Maagdendalklooster te Linter en later Prior in de Abdij van Villers. De Chentennes werkte samen met Dom Wilmart uit Gembloers en zou voeling gehad hebben met Onder-Pastoor Corneille uit Namen.

Deze laatste was reeds van in 1794 door de Franse politie opgezocht en leidde in Waals Brabant en het Naamse een georganiseerd verzet. Zij zouden bovendien in verbinding hebben gestaan met Charles Jacqmin, alias "Cousin Charles" uit Loupoigne, die sinds februari 1796 zijn hoofdkwartier had bij de Marollezusters te Leuven en overal in het gebied rond Waterloo, Nijvel, Genappes en Waver, gewapende verweergroepen oprichtte.

Maar in 1796 werd de Chentannes reeds bij verstek ter dood veroordeeld, doch kon de vlucht nemen en zich bij zijn broeder te Charleroi gaan schuilen, zodat het contact met Sweerts hierdoor snel afbrak.

Op zijn beurt had Durbuto voeling genomen met enkele monniken uit de Abdij van Heylisse, waar een sterk verzet tegen de Franse overheersers was gerezen. Tussen deze monniken bevonden zich Bourgeois, Debusscher, de Truy en Van Langendock, die allen het slachtoffer zouden worden van de Franse vergelding. Na de afschaffing van dit klooster en de uitdrijving der geestelijke in 1797, waarin ook Van Autgaerden de hand had, ging eveneens dit contact te loor.

Deken Sweerts, naar een nieuwe verbinding zoekend, zou ook het bezoek hebben gekregen van de Pastoors Jan Jozef van Erck (of Verck) uit Oorbeek en Joannes Franciscus Colpaerts uit Meldert, die eveneens voeling zouden gehad hebben met Stevens (zie Familieschoon blz. 153). Deze Pastoors kwamen te Hoegaarden en in de streek, het volk tegen de Franse ophitsen. Doch op 30 juli 1798 werden zij verraden en aangehouden en tot de verbanning verwezen "pour avoir agité en tous sens pour soulever le peuple contre le gouvernement et les autorités, ils prêchent la désobéissance et troublent l'ordre public".

En ten slotte had Ant. Belth. Sweerts verbinding bekomen met ex-meier Blijckaerts uit Goetsenhoven, een vurig "royalist", wiens vriend Ridder Charles François Godfriaux d'Orbais, heer van Aubremez, in contact stond met Dom Wilmart die voor Cousin Charles werkte. Dit laatste contact brokkelde niet af, maar geschiedde met te veel tussenpersonen, waaraan mettertijd echter verholpen werd. Laat ons dit contact nader ontleden, want de gevoerde akties tijdens de Boerenkrijg vloeiden er uit voort.

In 1781 had Ridder Godfriaux het kasteel van Goetsenhoven gekocht en het gebouw prachtig en sterk laten restaureren, om er met zijn vrouw Josephe Marie Festraets van Suerbemde, waarmee hij in 1776 te Tienen in het huwelijk was getreden, zijn intrek te nemen.

Godfriaux was verbonden aan het Gouvernement van Jozef II, dus een uitgesproken "Oostenrijksgezinde" en hevige aanhanger van het Oud-Regiem.

Toen Vander Meersch in november 1789 met zijn patriotten de stad Tienen binnen kwam, werd het kasteel van Goetsenhoven (Ridderhuys genaamd) hem aangewezen als zijnde "une forteresse appartenant à l'ennemi".

Het kasteel werd bestormd en geplunderd, terwijl er 14 paarden werden gestolen.

Maar einde april 1790, tijdens de gruweldaden te Tienen, trok ook Windelincx met zijn patriotten, waaronder enkele Hoegaardiers hem door Van Autgaerden geleverd, naar het "royalistenkot" van Goetsenhoven. Zij belegerden en bestormden het kasteel en vernielden het gedeeltelijk, om achteraf tot plunderen over te gaan. Godfriaux kon ontsnappen, doch leed een verlies van 46.447 florijnen, waarvan 18.750 fl. alleen aan verveilingswerk van het Ridderhuys. Vanaf dat ogenblik verbleef de Ridder uit veiligheidsmaatregelen de grootste tijd op zijn kasteel te Dion-le-Val bij Waver, waar rond 1795 zijn zoon Eugène Charles Dominique geboren werd, die later in het huwelijk zou treden met Augustine Thérèse 't Serclaes van Wommersom.

Door deze gewelddaden had Godfriaux een slechte herinnering aan de Fransgezinden bewaard en zich bij Sweerts dadelijk akkoord verklaarde, om de Hoegaardse Conspiratie in voeling te stellen met Dom Wilmart die samen werkte met Constant de Roux-Miroir, twee vertrouwensmannen van Cousin Charles.

De eigenlijke aanstoot van de tegenstand te Hoegaarden gebeurde echter begin 1796, ingevolge de wet van Le Chapelier van 19 Brumaire AN IV (10 nov. 1795), waardoor alle gilde- en ambachtenleven werd verboden. Dat trof de leden uit deze corporaties en vooral de oude schepenfamilies en vroegere Notabelen, in hun fierheid en in al wat hun heilig was, want het dekreet betekende niets minder dan de radikale afschaffing van de Confrerie der V Geslachten, de Brouwersgilde, de Schuttersgilden en het Genootschap der XII Apostelen, waarin zij allen beschermende of leidende functies bekleedden.

Een paar maanden gingen echter voorbij, vooraleer de draagwijdte van dit verbod, goed tot in de geesten van de trouw geblevenen door-drong.

Maar op 21 januari 1796, bij de planting van de eerste Vrijheidsboom te Hoegaarden en de "eed van haat" liep de maat vol.

Na de doorstane vernederingen hadden Schepers, Van Nerum en Lintermans zich naar het Arendsnest begeven en het vast besluit genomen, om tot het algemeen verweer over te gaan.

Notaris Joannes Van Nerum was in die tijd niet alleen Hoofddekken der V Geslachten, maar ook Deken van de Brouwersgilde en Beschermer der Apostelen, wjl Pastoor Deken Sweerts, bij deze zelfde verenigingen Mombaarvader of Proost was.

Anderzijds was Antoon Bath. Sweerts bij de Vrije Boogschuttersgilde van Sint Sebastiaan de grote bezieler, zodat het gilde- en ambachtenleven te Hoegaarden grotendeels in handen lag van de Geslachten.

En het was in de schoot van deze Geslachten, die van in 1794 reeds al hun openbare activiteiten hadden gestopt, dat de eigenlijke Conspiratie geboren en gevormd werd.

Dit geschiedde niet op een dag, het duurde zelfs betrekkelijk lang, alvorens alles van stapel liep, want er diende omzichtig te worden gehandeld om geen argwaan te verwekken en vooral moesten de betrokkenen zich eerst onderling met elkaar verstaan en hun vroegere "typische Hoegaardse" veten oplossen.

In de allereerste plaats stelden zijn de doelen van de samenzwering vast :

- 1 - De plannen van de Franse overheid "dwars-drijven" en haar schade berokkenen waar het kon.
- 2 - De bevolking geleidelijk langs hun kant krijgen en haar zoveel mogelijk tegen die nieuwe heersers jagen.
- 3 - De uitvoering van de gehate dekreten ondermijnen en " 's menschen-lot maetigen".
- 4 - Godsdienst, privilegiën en tradities te redden en de geest van "verbastering ende 't zeede-bederfelyck kwael" tegenwerken.
- 5 - Vertrouwensmannen in de bestuurszaken laten infiltreren, om alsoz mettertijd en door alle middelen in hun bereik, terug "die maght te verkrygen".

Verder besloten zij om aanvankelijk drie Conspiratiegroepen in het leven te roepen, allen vermomd onder z.g. min of meer vrome onschul-dige broederschappen (geletten of gelederen genaamd), en gericht tegen hondsdoelheid, stuipen en veeziekten, die schijnbaar geen enkel kwaad aan de Republiek wilden berokkenen, integendeel, alleen en uitsluitend ingesteld voor de gezondheid van mensen en dieren. En hoe verwonderlijk het ook mag klinken, Van Autgaerden en de nieuwe bewindsploeg lieten het ontstaan van deze broederschappen oogsluitend toe, bewijs dat het Nieuw Regiem, buiten enkele uitzonderingen, te Hoegaarden op zijn "Hoegaards" werd opgevat. Maar in werkelijkheid waren deze broederschappen niets anders dan geheime verzetsraden "verweer-raeden", waarvan de leiders en de aanhorigen, grotendeels tot de bij dekreet afgeschafte gilden der V Geslachten behoorden.

Zo kwam tot stand :

- de broederschap van St. Hubertus "tegen de hondsdoelheid"

Gevormd door de samensmelting van de twee Sweerts-gilden (Merel en Klaver) en onder leiding geplaatst van een driemanschap :

1. ex-griffier Sweerts uit het Arendsnest ;
2. ex-kapucijn Jacobus Sweerts (kleinkozijn van vorige)
3. Jacques Dotremont uit de Cruysblock (kozijn van eerstgenoemde en oom van de Kapucijn. Dotremont was nochtans een aanhanger geweest van Van Autgaerden, of beter gezegd, een "conservatief" met progressieve gedachten, maar die wel vrij snel begrepen had wat de nieuwe heersers beoogden.

Dit driemanschap had drie adjunkten, die de verdere uitbouw van de Broederschap moesten bewerken :

1. Jean Sweerts uit Rommersom (broeder van de Kapucijn). Hij dringt later als "gezworene" de gemeenteraad binnen.
2. Henri Lowet (neef van ex-griffier Sweerts). Gelukt erin om later een leidende functie in het gemeentebestuur te bekleden.
3. Monnik Pierre Lowet uit de Abdij van Heylisse (broeder van vorige). Behoorde tot de verzetsgroep der Monniken en bemachtigde een "Vreygeley-Brief" om zich buiten het Kanton te begeven. Na de afschaffing van het Klooster vestigde hij zich te Overhespen.

De geheime bijeenkomsten van deze Raad grepen plaats in de "gense capelle" (gemeenteplaats) bij Nicolas Brieven.

- de Broederschap van St. Cornelius "tegen de stuipen"

Samengesteld uit afstammelingen van de Gulden Leliegilde (Van Nerum-geslacht) en bestuurd door :

1. Not. Joannes Van Nerum, oud schepen uit de Nieuwstraat (huidige Ern. Ourystraat) (schoonvader van ex-griffier Sweerts).
2. Jacobus Van Nerum (broeder van vorige), eigenaar van 't Nieuwhuys, die uit familiaal oogpunt met zijn schoonbroeder Van Autgaerden in goede verstandhouding bleef leven, om geen familiekonflikten uit te lokken.
In mei 1796 door de Hoge Raad der Geslachten tot de orde geroepen en bij de Samenzwering betrokken (zie Familieschoon nr. 25 en ALPAIDIS nr. 48). Feitelijk had Jacobus Van Nerum op twee paarden gewed, zonder zichtbaar het ene noch het andere schade te berokkenen. Hij was wel doordrongen van de oude familiekultus, maar men kon nooit weten. Zo ging het met velen, in den beginne had de nieuwe gedachte grote bijval geoogst, maar de gehate dekreten brachten hen snel tot bezinning.
3. Franciscus Van Nerum (broeder van de twee vorigen) gewezen Kapitein van de Hoegaardse dorpspolitie.

Hun helpers waren :

1. Dr. Henri Van Nerum (zoon van Joannes Van Nerum), opgevoed in de geest van zijn vader, maar niet volledig blind voor vernieuwing in het belang van zijn geboortedorp. Zou later in de gemeenteraad weten binnen te dringen en zich tot burgemeester laten uitroepen.
2. Hendrik Van Nerum (zoon van Franciscus), verstokte aanhanger van het Oud-Regiem. Zou in december 1797 de Vrijheidsboom helpen doorhakken.
3. Jean Henri Dewaelheyne uit 't Nieuwhuys (schoonzoon van Jacobus Van Nerum), tesorier in de Municipale Raad en agent van de Kantonale Raad. Hij werd door zijn schoonvader in juli 1796 tot de Conspiratie overhaald.

De geheime vergaderplaats van de St. Corneliusraad was in 't Nieuwhuys bij Dewaelheyne, waar ook de nieuwe bewindsploeg onder Van Autgaerden bijeen kwam.

Maar waar kon men veiliger zijn, dan in het hol van de wolf zelf.

- Broederschap van St. Henricus "tegen de veeziekten"

Bestaande uit de samenwerking tussen de Zwaard- en Struisvogelgilden (geslachten Hoebancx en Struys).

Hun leiders waren :

1. Notaris Henri Lintermans (zoon van oud-schepen Renier Lintermans en schoonzoon van Franciscus Van Nerum).
Liet zich in de gemeenteraad verkiezen.
2. Hubert Hoebancx (oom van Lintermans en kozijn van ex-griffier Sweerts).
3. Henri Struys (kleinzoon van de oud-voorzitter der Hoegaardse Schepenbank Henricus Struys en kleinkozijn van ex-griffier Sweerts).

Tot adjunkten kozen zijn :

1. Hendrik Balth. Hendrickx (oom van Henri Struys).
2. Joseph Lintermans (broeder van Not. Lintermans).
3. Jean François Vandermolen (oom van Henri Struys),
oud-gezworene uit de Dorpsraad ten tijde der Regentie.

Zij kwamen in 't geheim samen in 't Cleyn Paradis (in de huidige Pastorijstraat).

(117)

Later ontstonden ook nog twee andere Broederschappen, te weten :

- Broederschap van St. Gorgonius "tegen alle kwalen en ziekten"

Hun leden zijn ons niet bekend, maar we weten zeker dat tot deze groep personen uit de Cuype (dorpskom) behoorden, die niet uit de Geslachten stamden.

- Broederschap van St. Odwinus "ter bescherming van weduwen en wezen"

Gevormd door samenzweerders uit de Hoegaardse gehuchten en waarin Bost een zeer voorname rol speelde.

En boven deze vijf geheime Raden stond een soort Staf, een "Hoofdraad" of "Conspiratieraad", de "TOREN" genaamd, en onder leiding van :

1. Pastoor-Deken Jan Hubert Sweerts (kozijn van ex-griffier Sweerts). Hij was de ziel van het verzet te Hoegaarden.
2. Henri Schepers, ex-Meier uit de Regentie (gewezen schoonbroeder van ex-griffier Sweerts en kleinkozijn der gebroeders Van Nerum).
3. Servais Coenegras uit de Stoopkensstraat (broeder van Lambert die in 1785 te Rommersom in een vechtpartij was betrokken met de mannen Van Autgaerden en ook de broeder van Henri, Pater bij de Begaarden te Hoegaarden).

Tot hun assistenten werden verkozen :

1. Kanunnik Antoine Durbuto uit het Kapittelhuys (boezemvriend van ex-griffier Sweerts).
2. Martinus Stockmans, oud Burgemeester om wiens benoeming de troebelen van 1789 waren losgebroken.
3. Norbert Nijs (schoonbroeder van Jacques Dotremont uit de St. Hubertusraad). Vervoegde in juli 1796 de rangen van de Conspiratie. Was nochtans van in den beginne een aanhanger geweest van Van Autgaerden en zetelde als bijzitter van de Vrederechter en als gezworene in de dorpsraad. Nijs was zeer gematigd maar rijp voor goed toegepaste hervormingen. Doch zijn godsdienstige overtuiging had hem in botsing gebracht met bepaalde praktijken der nieuwe heersers. Hij werd door de Conspiratie als geheimschrijver opgenomen.

Hun geheime samenkomsten geschieden eerst in het huis Vandermolen op de Plaats (Maison des sept Fraignes) en nadien in de gloriëtte van de tuin Coenegras (huidig houtmagazijn der Gebr. Vandermolen op de Stoopkensstraat).

Dat waren de hoofdfiguren die te Hoegaarden tot de samenzwering tegen de Franse overheid hadden besloten. Zij zouden met de tijd door een brede laag van de bevolking worden gevolgd, omdat de misnoegdheid met de dag toenam, maar wat vermocht deze groep van kleine mensen tegen de machtige Franse Republiek met haar sterke politiemacht ?

Buiten de voornoemde oorden van samenkomst, had de Samenzwering ook nog geheime kontaktplaatsen in het Arendsnest, de Cruysblock, de Refugie der 11000 Maegden, het Pastoraal huis, de woonst van Jacobus Van Nerum (verdwenen herenhuis Evrad-Van Autgaerden in de Ourystraat), en in afgelegen hoeven te Bost, Rommersom, Nerm, Houtem en Sluizen. Elk oord beschikte over zijn eigen veiligheidsignalen, om bij het minste gevaar alarm te slaan.

En om te bewijzen hoe diep het privilegierecht bij de samenzweerdere was ingekankerd, kozen zij zelfs een blazoen voor de Conspiratie, "van zilver met keper van azuur (schepensymbool), in hoofd de staf en de hoorn van St. Cornelius en het gewij met kruis van St. Hubertus, in voet de palmen van St. Henricus met hartschild van azuur, waarin de lans en het wapen van St. Gorgonius". Alleen St. Odwinus ontbrak, wat er misschien op wijst dat deze broederschap later was bijgekomen (zie Familieschoon nr. 118).

De leden uit de Conspiratie legden ook een eed af "voor God en de mensen" (devant Dieu et les Hommes), maar de tekst is ons onbekend.

De inrichting van de Samenzwering (het Huis genaamd), was nogal groots opgevat, maar dat lag immers in de lijn en het karakter van de oude Schepenfamilies.

Hun verzetsdaden waren ten opzichte van hun organisatie, aanvankelijk minder groot, meer een passieve en morele strijd achter de schermen, maar niet minder doeltreffend.

Bij de afschaffing der geestelijke orden en het uitbreken van de Conspiratietijd, gingen zij echter wel tot actieve daden over, die de moeite lonen vermeld te worden.

Het leek eerder op een wel overwogen strijd tussen dwerg en reus, waarin de reus niet verslagen werd, maar wel bedrogen ; zodat de dwerg toch de inzet van de strijd won.

We zullen trachten om deze strijd van de Samenzweerdere (broeders genaamd), doorheen de ganse besloten tijd van het Schrikbewind te volgen.

VERVOLG

T. 156A TESTAMENT van Marie Van Ex, weduwe van Jaecq. Dautremont
en van Jean Michau (11-11-1693)

=====

Jacq. d'Autremont, haar zoon, krijgt een stuk land groot "de de derde paert van een bunderen" reg. op een zijde Goort Van Ex, en gelegen boven het bos van Overlaar. Op voorwaarde dat Jacq 19 gulden 8 st. zal betalen die hij schuldig is aan St. Huybrecht te Wachersiel en hij "sal doen lopen vijfve misse". Eveneens krijgt hij al haar meubels voor nog eens vijf missen. Getuigen : Gabriel Van Herbergen en Lambrecht Huybens. Gemaakt door Hen. Engelbert, vice pastoor van Hoegaarden.

T. 157 TESTAMENT van Anna Vander Geten, vrouw van Dierick
De la Croix (16-9-1693)

=====

Na haar dood mag haar man beschikken over de goederen die ze heeft geerfd van haar vader Jan Vander Geten voor de som van 7g erfelijk, om er hun kinderen mee op te voeden. Getuigen : Tossijn Nijs en Jan Swelden. Gemaakt door J. Vanden Putte, pastoor van Hoegaarden.

T. 158 TESTAMENT van Joris Bousmans en Catharina Gienis
(21-9-1693)

=====

De langstlevende mag over al hun erfgoederen beschikken om zijn persoon en hun kinderen te helpen. Erfgenamen zijn hun kinderen. Getuigen : Peeter Van Duynhoven en Arnoldus Schoolmeesters. Gemaakt door J. Vanden Putte, pastoor van Hoegaarden.

T. 159 TESTAMENT van Catharina Gillaer, jongedochter (4-10-1693)

=====

Zij legeert dat hun schoonvader Antoin... zal mogen genieten van al haar erfgoederen voor één jaar, de komende oogst incluis, om zijn goede dienst haar verleend en om de onkosten terug te betalen aan hem voor de uitvaart van haar moeder zaliger.

Erfgenaam is haar zuster.

De penningen die zij in handen heeft zullen echter dienen voor haar begrafenis en uitvaart.

Getuigen : Heer Hendrick Enghelbert en Jean Le Quain.

Gemaakt door J. Vanden Putte, pastoor van Hoegaarden.

T. 160 TESTAMENT van Vincent Bukens en Sibilia Bormans
(23-11-1693)

=====

De langstlevende beschikt vrij over volgende goederen, om er de grond mee af te betalen die zij gekocht hebben "tegens Merten Nijs" reg. hun huis dat staat op de Plaats van Hoegaarden :

- het huis, de schuur met de grond en alle afhankelijkheden die hun beide toebehoort door de dood van Joans Bukkens, hun vader zaliger ;
- een dagmaal land bij "Vrondruyst Bost" ;
- een half dagmaal lang gelegen achter het Nermbos ;
- een half bunder bos "geheeten den Brembosch".

Hun erfgenamen zijn hun kinderen.

Ingeval hun huis zou afbranden, dan zal die grond terug verkocht worden ter wederopbouw van voornoemd huis.

Getuigen : Heer Henricus Engelbert, onderpastoor en Henricus Nijs.

Gemaakt door J. Vanden Putte, pastoor van Hoegaarden.

T. 161 TESTAMENT van Merten Nijs (notaris) en Maria Bormans
(3-12-1693)

=====

De langstlevende krijgt drie dagmaal land in de "Blije" om een rente van tien g. af te leggen, die zij jaarlijks te betalen hebben aan Sr Vanden Poel uit Tienen. Zo zij beiden sterven vooraleer dit land is verkocht of de rente is afbetaald, machtigen zij hiertoe Heer Hendrick Peeters, "hunnen Heer Broeder" om de penningen daarvoor te gebruiken.

Erfgenamen zijn hun kinderen.

Getuigen : Heer Hendrick Engelbert en Guilliam Le Quiri.

Gemaakt in hun huis voor pastoor J. Vanden Putte.

wordt vervolgd ...

KULTUUR KRANT

een uitgave van de

KULTUURKRING 't nieuwhuys

Een uitgave van de Kultuurkring 't Nieuwhuys

Bijvoegsel van ALPAIDIS 78

1985

20 JAAR MUSEUM TE "HOEGAARDEN"

Op 27 mei 1965 werd het Museum te Hoegaarden een werkelijkheid. De 20 voorbije jaren heeft het Museum in ruime mate bijgedragen tot allerlei kulturele activiteiten en tot betere kennis van de algemene plaatselijke geschiedenis.

Het Museum bestaat 20 jaar, het is wel even de tijd om de Voorzitter van de Beheerraad Hubert Van Nerum te danken, voor zijn onbaatzuchtige inzet om de wilsbeschikking van zijn vader uit te bouwen.

Het Museum bestaat 20 jaar, we danken ook alle bestuursleden welke tijdens deze 20 jaren, een stukje van hun vrije tijd hebben opgeofferd voor het Museum.

Het Museum bestaat 20 jaar, langs deze weg ook een woord van dank aan al onze leden, want zonder hun steun was een Museum te Hoegaarden een onmogelijkheid.

Het Museum bestaat 20 jaar, en we mogen met fierheid terugblikken op de voorbije jaren en dit is ook de mening van vele vooraanstaanden van binnen en buiten de gemeente.

Het Museum bestaat 20 jaar, en we zien vooruit, 1985 wordt een jubeljaar en met nog meer ijver en inzet, zal het hedendaags bestuur de taak voortzetten van de voorgangers.

"IMMER VOORUIT" zo is de leuze van het Museum. Immer vooruit zal ook de werking zijn van het Nieuwhuys-Museum te Hoegaarden.

Het Museum is 20 jaar JONG.

Dit jaar streven we naar 500 leden, en dit is mogelijk. Indien U lid wenst te worden van de Vriendenkring van 't Museum volstaat het 250 fr. te storten op rekening 310-0370021-52 van 't Museum Hoegaarden.

Er zijn eveneens lidkaarten te bekomen in de Taveerne welke alle dagen open is vanaf 10 uur. Woensdag gesloten.

AKTIVITEITENKALENDER

MUSEUM & BIERORDE 1985

23 maart	:	Biertesten voor de nieuwe leden van de Hoegaardse Bierorde in het Parochiecentrum om 19 uur
30 maart - 8 april	:	Schilderwerken van Lucienne Godefroid
13 april - 28 april	:	Hobby en vrije tijd - de Heer en Mevrouw Deprez - Tentoonstelling
4 mei - 27 mei	:	De tweede wereldoorlog
7 juni - 16 juni	:	Tentoonstelling over de Schuttersgilden "De Gilde Viert" met voordracht en dia's
8 en 9 juni	:	Schutterfeesten - Schieting met de Kruisboog in het Museum
8 juni	:	Ridderslag van "Die Edele Orde vanden Moutstock" in het Parochiecentrum om 19 uur
22 juni - 1 september	:	Tentoonstelling "20 jaar Museum te Hoegaarden"
6 juli	:	Bezoek aan Rumigny in Frankrijk
1 september	:	Grietmuil-viering te Bost
7 september- 22 september	:	Gobertange - Witte steen-tentoonstelling met diavoorstelling door Konservator A. Guilluy
28 september- 13 oktober	:	Missie-tentoonstelling
19 oktober - 3 november	:	Dag van de Luchtmacht (modelbouw) - Tentoonstelling door Frans De Decker.

Andere activiteiten zullen later medegedeeld worden o.a.

- Bezoek aan het Rijksarchief
- Ontvangst (Hoegaardse) Amerikanen
- Reis van de Bierorde
- Optreden van Portugese dansgroep.